

ЮВІЛЕЙНІ ДАТИ

М.І.Зимомря

проф., заслужений діяч науки
і техніки України (Дрогобич)

Береги його творчості: сутність слова Дмитра Павличка *До 90-річчя від дня народження*

Сенс справжнього поета полягає у поєднанні розмаїтих, нерідко суперечливих філософських засад та ідей, які не обмежуються зв'язком крізь призму конфліктів національного чи соціального характеру. Поет демонструє своєю творчістю досвід з проекцією на загальнолюдські вартості. Його кращі поетичні витвори свідчать про нього, власне, як про носія національних і соціальних устремлінь, а звідси – мислячої людини, у світобаченні якої земне існування має сполуку із духовним, трансцендентним буттям. Мова тут про Дмитра Павличка, який належить до плеяди найкращих українських майстрів поетичного слова другої половини ХХ- початку ХХІ століть.

Кілька хрестоматійно відомих фактів. Дмитро Павличко народився 28 вересня 1929 року у селі Стопчатів, що на Прикарпатті, у селянській сім'ї. Життєвий шлях поета знайшов своє відображення у його творах. Ціла низка переживань з його дитинства та юності постає у поезіях раннього періоду творчості. Проте чимало з них були в радянську епоху заборонені з огляду на тенденції антикомуністичного спрямування. Початкову освіту він здобував у польськокомуністичній школі с. Яблунів, після цього

навчався в гімназії у Коломиї. Написання першого Павличкового вірша припало на 1944 рік. Упродовж трьох місяців 1945 року він перебував у лавах Української Повстанської Армії, а опісля цього майже рік відбував ув'язнення в радянській тюрмі. Після закінчення у 1948 році Яблунівської гімназії, навчався у Львівському університеті, здобувши вищу освіту в 1953 році. Його перша книжка «Любов і ненависть» побачила світ у 1953 році. Від 1963 року письменник проживає у Києві.

Хто заперечуватиме, що Павличкова творчість за радянської доби була позначена впливом марксистської ідеології. Однак її поет намагався використати у боротьбі проти політики русифікації з боку тодішньої системи. Наслідки не забарилися і розпочалися переслідування Дмитра Павличка комуністичною владою: йому було заборонений захист дисертації й здобути науковий ступінь (1955), а згодом – звільнено з посади головного редактора журналу «Всесвіт» (1978). Його збірку «Правда кличе» (1958) було заборонено, а повний її тираж знищено. Поетичний таланти Павличка знайшов широке визнання з боку українців завдяки його пісні «Два кольори», музику до якої поклав визначний композитор Олександра Білаш (1931-2003).

До найважливіших книг Дмитра Павличка належать: «Правда кличе» (1958), «Гранослов» (1968), «Сонети» (1978), «Таємниця твого обличчя» (1978), «Покаянні псалми» (1994), «Ностальгія» (1998), «Золоте ябко» (1998), «Наперсток» (2000), «Засвідчую життя» (2000), «Київ у травні» (2001), «Ялівець» (2004), «Пам'ять» (2004), «Сонети» (2004), «Три строфи» (2007), «Аутодафе» (2008). Особливо вагомі заслуги Дмитра Павличка як перекладача. Він переклав з різних мов цілу низку літературних творів українською. Окремими виданнями були надруковані такі книжки: «Криваві сонети» словацького поета Павола Гвездослава Орсага (1986), «Світовий сонет» (Антологія, 1983), «Сонети» Вільяма Шекспіра (1998), «Антологія словацької поезії 20 ст.» (1997), «50 польських поетів»

(2001), «Ода свободі. Мала антологія російської поезії» (2004), «Антологія болгарської поезії» (2006), «Ідея світу. Мала антологія хорватської поезії» (2008).

Що примітно для Павличкового письма ? Художні образи Дмитра Павличка вражають своєю динамікою, новими асоціаціями, майстерно поєднаними кольорами; вони дивують сконцентрованою на світі почуттів як окремих людей, так і спільноти. Його поезія є яскравим віддзеркаленням ланки, що об'єднує ХХ століття з новітньою епохою. Вона творить своєрідну композицію, в якій проявляється переплетення людських долі, а в сучасних умовах ця архітектоніка стає все більш зримою, якщо йдеться про нинішній стан незалежної української держави. Без сумніву, у поезії Дмитра Павличка мають місце численні мистецькі протиставлення, оскільки вона просякнута могутнім інтелектуальним масивом, сповненим енергією та розмаїттям. Проте публіцистично-експресивний пафос його поетичного мистецтва вміло підпорядковується усвідомленій поміркованості, коли, за словами Івана Франка, панує «закон над темпераментом» та «естетика над особистою користю».

Свідченням цього видаються поезії, що вміщені у німецькомовній збірці «Княгиня Європи» (Дрезден, 2010). До цього часу були лише певні спорадичні спроби, особливо у 60-х та 70-х роках, донести Павличкову творчість ближче до свідомості німецького читача, зокрема, у перекладах Андреаса Райманна («Sinn und Form», 1977, Н.2, S. 407-408). В цей період з'являються також переклади його поезій з-під пера Йони Грубера, які тут опубліковані вперше на сторінках книжки «Княгиня Європи». Переклади Ірини Качанюк-Спех можна б назвати причинком з останніх десятиліть; вони дійшли до німецького читача наприкінці 90-х років, а деякі з яких стали відомими піснями, як, до прикладу, неодноразово вже згадувані «Два кольори». Поява поетичної збірки «Київ у травні» (2001) трьома мовами – українською, польською та німецькою – була дуже схвально оцінена критиками як в Україні, так і закордоном.

Постійно перебуваючи в пошуку нових поетичних форм та інновації жанру, Дмитро Павличко черпає з джерел власного творчого досвіду та зі скарбниці традицій українського класичного письменства; при цьому не можна не помітити благотворного впливу Тараса Шевченка та Івана Франка. Попри все це, слід зауважити: голос Дмитра Павличка має своє власне звучання і воно – справжнє та безпосереднє, природне. Верлібр, досконало опанований поетом, є рівноцінним біля віртуозно відшліфованої класичної строфи. Так, без сумніву, Павличкова поезія є «антропоцентричною», як слушно відзначив польський критик Януш Дзевуцкі. При читанні його віршів «впадає в очі, з одного боку, їхня глибина думки та її багатий на афоризми характер; з іншого боку, це – проста й кришталево чиста мова спілкування». А ще б додати: високу культуру слова, де немає штучної схематичності. Найважливіше, що доцільно виокремити: глибину ідей та їхню проблематику. Вони постають джерелом для окреслення феномену його творчого ужитку та його самовідданої діяльності, яка припадає на другу половину ХХ століття, власне, час великих випробувань для українського народу. Всі його строфи пронизані думкою, яким чином можна вибороти для України державну незалежність, яку вона добилась у 1991 році; а ще пронизаній тривожним питанням, як цю незалежність зміцнити та зберегти її європейський дух. Цей біль поета виливається у парадигму його внутрішнього світу; це – буття людини, яка буквально прив'язана до конкретного часу та яка завдяки своїм діям творить моральні, суспільні непроминальні життєві цінності.

Поет закликає розглядати людське життя з перспективи історії. Збагнути правду означає, на його думку, бути людиною з усвідомленням того покликання, до якого закликають у всі часи, тобто до сприяння розвитку людства та його захисту.

В якому столітті
ти не народився б,
завжди буде запізно і заскоро!

Запізно, бо все найважливіше
на цьому світі
вже сталося без тебе,
заскоро, бо все найважливіше
на цьому світі,
ще станеться без тебе.
(«Запізно і заскоро»)

Книжка «Княгиня Європи», яку ми представляємо німецькому читачеві, повинна пробуджувати усвідомлення здобутків української літератури і сприяти зміцненню німецько-українських культурних взаємодій, про які свідчать Йоганн Готфрід Гердер, Йоган Крістіан Енгель, Фрідріх Боденштедт, Юлія Вірґінія чи Анна-Шарлота Вуцкі, з одного боку, а також Іван Франко, Михайло Коцюбинський, Леся Українка, Ольга Кобилянська, Остап Грицай, Роман Сембратович, Анна-Галя Горбач, Ірина Качанюк-Спех – з іншого.

Творчість Дмитра Павличка видається беззаперечною віхою в українському письменництві і тому повертає тепер і повертатиме на себе в майбутньому все більшу увагу в Україні й поза її межами. Про це свідчать перекладні видання Павличкових творів, зокрема, у Болгарії, Португалії, Польщі, Білорусії, Естонії та Росії, а відтепер – і в Німеччині. У цьому сенсі прагну поділитися особистими враженнями, бо ж авторові цих рядків вдалося почути безпосередньо слово Дмитра Павличка з його уст, власне, призму змістовного інтерв'ю про голос совісті визначного поета.

***

**Голос совісті та її сенс, який треба шукати... (Інтерв'ю з
Дмитром Павличком)**

Скажу одразу: інтерв'ю, яке з відчуттям радості пропоную читачам, це – своєрідна данина часові. Бо ж понятійна амплітуда цього англійського слова передбачає, як правило, одноразову зустріч – бесіду двох співрозмовників. Проте на цей раз зміст інтерв'ю поставав упродовж тривалого періоду, власне, від 15 травня 2000 року до 17 лютого 2001 року. Либонь, звідси – таке панорамне варіювання розмислових тематичних ходів, навколо яких концентрувалося прагнення окреслити, бодай певною мірою, не тільки специфіку творчості й громадських діянь Дмитра Павличка, видатного українського поета, а нині – Надзвичайного і Повноважного Посла України в Республіці Польща, але й бачення ним реалій сьогодення.

М. З.: Відома картина Ієроніма Босха «Сад земних насолод» містить чимало метафоричного проникнення в суть перебування людини на землі. Мовиться не про хронічку забав для потіхи, а радше про значення радості як подзвін чогось несподіваного, здобутого чи вперше написаного, щасливо прожитого чи успіхом «ураженого». Отже, моє питання про сенс «самотнього людського голосу», коли відбувається своєрідна «реконструкція» почуття, власне, осмислена сповідь творця слова перед читачем – нинішнім і завтрашнім? Як і де слід шукати той сенс?

Д. П.: Ієронім Босх відповів на це питання. Додам: у тій хвилині, коли людина відчула вартість свого життя, своє покликання на землі (а такі хвилини тривають недовго), відбувається перебудова духу людини, власне, добудова: я назвав би це встановленням закосиченого стрічками деревця на вже зведеній, але ще не накритій гуцульській хаті. Людина прагне безсмертя. Бореться з власним проминанням, із власною вмирущістю, і в цій боротьбі весь смисл людської діяльності, творчості, неповторності... Сповідь перед читачем? Думаю, що найтяжча і найпотрібніша сповідь має бути перед самим собою. Не

кожний має читача. Але кожний має совість. Отож, у голосі совісті, в якому і є згадана Вами самотність, є і той сенс, який треба шукати. Ми не знаємо, як і коли звичайні люди сповідаються самі перед собою. Але ми знаємо більш-менш, в яких творах письменників, взагалі, таких людей, що їх діяльність видно всім, є відгомін сповіді. Великі твори, як правило, поставали зі сповідальних мотивів. Але є також моменти геніальності, що виринають із вибухів почувань. Мені здається, що вибухи почуттів, якими характеризується, скажімо, поезія Т. Шевченка, це так само сповідь, але голосно, криком проголошена.

М. З.: Чимало Ваших різножанрових творінь увиразнює, сказати б, Павличків контрапункт у пов'язі з мотивами, ідеями, художньо-часовими контрастами, імпліцитно неприхованими зіставленнями (приміром, Сталін - Торквемада), прямими звертаннями до образів сучасної доби (наприклад, драматична загибель Джухара Дудаєва) тощо. Чи мовиться тут про, власне, протилежні іпостасі часового і просторового розгортання так званих «вічних тем», чи про конкретизоване навернення читача до, образно кажучи, Павличкових джерел або, якщо за Євгеном Маланюком, до «Книги спостережень» Дмитра Павличка як поета?

Д. П.: На контрасті, на конфлікті, на протистоянні думок і дій, почуттів і настроїв будується мистецтво і, взагалі, на цьому тримається життя. Звичайно, існують паралелі, подібні явища, майже тотожні за змістом рухи й історичні постаті. Але, о диво! - зіставлення їх не дає збільшення їх значення, не вивищує їх. Тобто, коли ви перераховуєте геніїв, то чим більше їх начислите, тим менша буде довіра до них. Отже, виключність одного предмета, однієї особистості легко розкривається при порівнянні з іншим предметом чи подібною особистістю. Так ось, коли; ми будуємо порівняння на певній, але не повній подібності, ми досягаємо більшого ефекту, ніж від порівняння на цілковитій подібності. Словом, я розмірковую про те, що існує завжди певний конфлікт між порівнюваними

предметами, людьми, явищами. Найбільший успіх лежить у подоланні цього конфлікту. Мій сонет про «Торквемаду» можливо, тим цікавий, що там зовсім не згадується Сталін, але всі знають, що це твір про Сталіна. То була моя езопова мова. Якби я там розкрив символ, якби сказав, що мова йде сама про Сталіна, твір той не мав би такого впливу. Отже, порівняння тут відбулося у підтексті. Є в Тулуза Лотрека картина, на якій зображена жінка, яка сидить спиною до глядача. Ми по тій спині можемо здогадатися, що то гарна молода жінка. Але ми її не бачимо. Читаючи сонет «Коли помер кривавий Торквемада», ви бачите спину ката, але здогадуєтесь, що його лице вам добре знайоме.

М. З.: Образ «Двох кольорів» одразу після його появи став своєрідною реалією, в основі якої – не тільки жмуток авторських медитацій, але й зримий вихід на визначальний топос – національну ментальність українського народу, магію його обрядності, етики, естетики. Наскільки достовірним було для Вас його засвоєння, якщо характеризувати хронос «Двох кольорів», може, підсвідомо тоді, «за залізною завісою», й свідомо – тепер, коли відійшли в минуле зловісні тиглі, що спричиняли, що спричиняли уніфікацію духовності...

Д. П.: «Два кольори» – це пісня, що вийшла з моєї дитячої вразливості. Батько співав козацьку пісню «Ой у полі нивка, кругом материнка», де є слова: «вишила сорочку чорними нитками, щоби його (милого) пізнати поміж козаками». Коли я був студентом коломийської гімназії, а потім в УПА, то я співав «Прапор червоно-чорний - то наше все добро». А потім шалінові хустки - на чорному великі червоні квіти - це все враження з моєї національної пам'яті, які й вилилися на папір, коли прийшов час. Пісню мою (їй крила дав Олександр Білаш чудовою мелодією) не любила, але терпіла радянська номенклатура. Час іде. Все змінилося, пісню підхопили чорнобильці, але не вони нестимуть її в майбутнє. Вона не є піснею про необов'язкову, але страшну смерть, вона є піснею про життя, яке неможливо зробити ні

щасливим суцільно, ні трагічним суцільно, про життя з двох кольорів.

М. З.: Поділяю Вашу думку, а все кортить саме від Вас почути відповідь на, даруйте, хіба кон'юнктурне запитання: які найсуттєвіші ментальні ознаки поетичного коду Дмитра Павличка, з одного боку, й тих провідних майстрів слова, які творили на зламі 50-их і кінця 60-х років – з іншого?

Д. П.: Мені про себе говорити тяжко. Це завжди якось неприємно. Можу тільки відзначити, що моя книжка «Правда кличе» (1958 р.) була, мабуть, першою ластівкою поезії шістдесятників. Я пригадую свої перші зустрічі з І. Драчем та М. Вінграновським, як зустрічі з надзвичайною радістю мого життя. Їхня творчість відрізнялася від моєї творчості більшою метафоричністю, молодого енергією, викликом утертій і примітивній поезії радянських оспівувачів щастя. Код? Національне боління - від Шевченка, універсальне мислення - від Франка, вишуканість мови, зворушення - від Тичини і Рильського. Це я так грубо рівняю. Але в тому генетичному коді було це все, а при тому була ще європейськість, відстороненість від щоденної декларативності, ухил у питання: що таке світ і для чого живе людина.

М. З.: Очевидно, доцільно було б згадати творчі змагання Василя Стуса чи Івана Світличного з проекцією на їхні новаторські виміри та роль перекладу в художньому процесі...

Д. П.: А щодо творчості та долі Василя Стуса як найвидатнішого представника шістдесятництва, то в нього (це особливо видно в його поезії), крім фундаментальних, чисто українських мотивів, з'явився сильний струмінь під впливом перекладацької праці. Відомо, улюбленим поетом Василя Стуса був Райнер-Марія Рільке (1875-1926). Трагізм цього митця перетворився в творчості Василя Стуса в життєствердні мотиви і відчуття. Подібне можна сказати і про Івана Світличного, якого я вважаю великим майстром, формованим також на тлі його перекладацької діяльності. Варто наголосити: українська література зримо збагатилася

перекладними творами світового письменства саме у ХХ столітті, коли з'явилися адекватні україномовні інтерпретації з мистецької спадщини Шекспіра, Гете, Данте, Сервантеса, Рабле, Міцкевича, Словацького. Тому й не дивно, що до мистецтва перекладу активно прилучився також Василь Стус.

М.З.: Як хрестоматійне сприймається відоме твердження Володимира Сосюри:

«І там, де звучить рідна мова,
Живе український народ».

Прагну повести бесіду про ядро інтелектуального життя україномовного зарубіжжя, власне, літераторів української діаспори, еміграційних носіїв українського слова у близьких і віддалених екзильних ареалах Сходу (передусім Росії) і Заходу (мовиться про чільні етнічні осередки українства, зокрема в Аргентині, Бразилії, Канаді, США, у багатьох європейських країнах). Виконання Вами нелегких обов'язків повпреда незалежної України спонукає, очевидно, дійти аргументованих висновків про долі українців у закордонні, їхні досягнення й прорахунки, чи не так?

Д.П.: Афоризм Сосюри не зовсім точний. Український народ, чи жаль, живе і там, де його рідна мова не звучить. Ми тотально зрусифікований народ, ми – в багні суржику, що нам напхався у вуха, ми тільки починаємо формуватися як нація з власною і могутньою мовою. А мова нашої діаспори, еміграції, наших екзильних центрів не є зразком для нашої літератури. Але справа не тільки в мові, а в тому, що, плекаючи українськість, інтелектуальні сили нашої діаспори зберегли нам безліч цінностей - у мові, у книжках, у традиціях, у релігійному житті і т.д. - цінностей, без яких нам було б дуже тяжко підніматися з колін. Найголовніше - українські закордонні західні громади мають традиції життя демократичного суспільства. Вони, звичайно, не ідеали. Вони сварливі й амбітні, як усі українці, але все ж без рабської психології. Придивляюся до життя українських громад у Словаччині, в Польщі, в Румунії, в Канаді, США, словом, на Заході, й тяжко мені на душі. Асиміляційні

процеси пішли нібито швидше тепер, коли є вже самостійна Україна, коли, здавалось би, має йти бурхливе відновлення українського духу серед них. Я переконаний, що процес асиміляції, наприклад, українців у Польщі може зупинити лише Україна своїм економічним і культурним розвитком на рівні світових стандартів. Мені болісно зізнаватися в тому, що Україна як держава не має сьогодні можливості фінансово підтримувати українські школи й видання за кордоном. Та цей час мине. Ми будемо багатими, але чи не запізно матимем кошти на такі сьогодні зловоденні потреби, як розбудова просвітних українських закладів для наших братів за рубежами нашої землі.

М. З.: Чи можете уточнити – наскільки живі традиції, що проступають з літопису щонайменше чотирьох епох еміграційного руху, якщо розглядати суб'єктивність української діаспори крізь призму так званого естафетного режиму розсіяння (грецьке – «діаспора»)?

Д. П.: Кажу Вам – іде асиміляція. Ми часто нахваляємося тим, що, мовляв, четверте покоління українців у Канаді тягнеться до української мови, хоче пізнати батьківщину своїх дідів. Такі випадки є, але нам треба зрозуміти, що асиміляція - явище неунікненне. Ми повинні з усіх сил гальмувати її, але треба намагатися при цьому здобувати прихильників української культури в середовищі, яке не є українським, але оточує, ніби обіймає, наші громади й центри в тій же Канаді й в інших країнах.

Звісна річ, невіддільною складовою української культури є все те краще, що створене пером, скажімо, Емми Андіївської, Богдана Рубчака, Богдана Бойчука, Юрія Тарнавського, багатьох інших, кому судилося жити поза межами України.

М. З.: Як виглядають у цьому контексті українські справи у Словаччині, де Ви кілька літ працювали амбасадором України, з одного боку, і в Польщі – з іншого, тобто в країні Вашого теперішнього перебування?

Д. П.: Я вже торкнувся цього питання. Про українців у Польщі я думаю з пошаною. Хочу назвати тих, з ким маю

душевний зв'язок. Це - Євген Місило, Олександр Колянчук, Мирослав Чех, Ярослав Грицковян, Мирон Кертичак, Юрій Рейт, Генрик Колодій, Мирон Сич, Остап Лапський, Тадей Карабович. Тут, у Польщі, йде асиміляція, не так швидко, як у Словаччині, але йде. Тут збережені традиції, тут є глибокий пласт історії, який неможливо переорати й пересіяти. Віг завжди буде вкриватися синьо-жовтими квітами. У Словаччині запущена в українське середовище бацिला політичного русинізму. Комусь дуже вигідні чвари між русинами-українцями й тими русинами, що зреклися українства. Русинізм не має жодної перспективи, якщо він триватиме у ворожнечі з українством.

Але й про словацьких українців я згадую з захопленням. Є такі знамениті постаті, як, наприклад, Микола Мушинка, Левко Довгович, Іван Яцканин, Михайло Шмайда, Ярослав Шуркала, Юрій Бача, Олена Рудловчак, Любиця Бобота, Ілько Галайда, Юрій Кондрат, Федір Ковач, Мирослав Сополига, Степан Гостиняк та багато інших вчених і письменників, знаних в Україні і в світі. А журнал «Дукля»! Нема такого видання в Польщі. Думаю, українцям у Польщі є чого повчитися від своїх прашівських родичів, а вже словацьким українцям, навіть русинам, які з оберегою дивляться на Україну, варто було б запозичити в лемків польських того широкого мислення, яке береже їх одночасно в лемківській і в українській традиції і свідомості.

М. З.: Якою постає для Вас тема «Влада і талант» у дзеркалі духовних орієнтирів?

Д. П.: Справжній талант не боїться нічого. Кожен великий талант мав зіткнення з владою і завжди перемагав. Але ж було й так, що талановиті митці самі були володарями. Згадайте Негоша, великого сербського і чорногорського володаря й поета. Щоправда, древні китайські поети, зокрема Тао-Юан-Мин, вчили поетів тікати від можливості бути владоможними.

Я пам'ятаю, як один мій друг колись говорив: «Я буду в опозиції до кожної влади, бо я – поет». Тепер він сам має владу, далеко не повну, але працює для влади, яку хоче сам

скерувати в українське і високоморальне русло. Звичайно, бути при владі й служити музі - тяжко. Але в нас так було, що творителями української державності були люди з мистецькими талантами. І це дуже добре! Не дай Боже жити в такому світі, де духовність буде власністю і властивістю митців, а влада - професією «чистих» політиків. Треба, щоб духовними були люди при владі й щоб мали духовну владу митці. Не знаю, чи бути послом означає мати владу. За собою я не запримітив того, що моя посольська служба вбиває талант. Забирає час. То правда. До слова, амбасадорами були Олександр Грибоєдов, Пабло Неруда, дипломатом був Олександр Довженко, міністром - Йоганн-Вольфганг Гете, високими урядовцями, президентами своїх країн були Желю Желев, Арпад Гйонц, а найкращим поєднанням мистецького дару й влади видається Вацлав Гавел.

М. З.: В останні роки Ви опублікували низку змістовних книжок, у тім числі такі вагомі оригінальні й перекладні видання, як «Ностальгія», «Золоте яблуко» (1998), «Сонети Вільяма Шекспіра» (1998), «Рубаї» (2000), «Дзвони зимою. Антологія польської поезії» (2000), а також збірку «Наперсток», що з'явилася недавно українською і польською мовами (Кошалін, 2000). Як часто навідує Вас муза, аби втримати, а відтак примножити розмаїтість такого явища в українському письменстві, як Дмитро Павличко?

Д. П.: Спасибі Вам, що знаєте видання моїх останніх книжок. За «Наперсток» я дякую Вам. Без Вашої допомоги ця книжка не вийшла б. Додати до цього переліку я хотів би «Антологію словацької поезії» в моєму перекладі й книжку віршів «Засвідчую життя» (2000 р.).

М. З.: Ліна Костенко, добре знана Ваша посестра по перу, свого часу поетично увиразнила примітну істину, мовляв, «нема поетів для епох, а є епохи для...» Яка подія стала для Вас осібно визначальною упродовж потокового десятиріччя, що є, без сумніву, епохальним для України?

Д. П.: Я мав щастя писати і редагувати немало документів, що є базовими для нашої державності. Акт проголошення незалежної України пройшов через мої руки;

я маю оригінал того документа, твореного Левком Лук'яненком, Леонтієм Сандуляком, але редаговано мною в присутності спеціальної депутатської комісії. Там – моє перше речення, а також на моє наполягання ми назвали нашу державу не Республікою Україною, а просто Україною. 24 серпня 1991 року – найвищий день мого життя.

М. З.: Либонь, кожне інтерв'ю завершується часом банальним, а нерідко й доречним запитанням: Ваші творчі плани на близьке майбутнє?

Д. П.: Про це краще не говорити. Буду писати.

М. З.: Дякую за інтерв'ю і зосібна за докладні відповіді.

Наприкінці варто зазначити: наведену розмову судилося мені провадити у різних місцях і за різних умов, у т.ч. Варшаві, Кошаліні, Ужгороді, Львові та Дрогобичі. Годі мені забути нашу зустріч в Кошаліні, що припала на 15 травня 2000 року. Тоді відбулася презентація нових його видань у стінах Балтійської вищої гуманістичної школи, де я викладав германістику. На титульну сторінку збірки «Криваві сонети» Павола Орсага-Гвездослава, виданої 1986 року в Ужгороді, перекладач вписав автограф: «Дорогому Миколі Зимомрі – невсипущому трудівникові і творцеві добра – Дм. Павличко. 15.5.2000 р. Кошалін». Може, це й була оцінка моїх скромних зусиль... А на іншій своїй праці рішуче повів пером на крейдяній сторінці збірки «Рубаї» (К., 1999, 72 с.): «Миколі Зимомрі, дорогій мені людині, професорові доброти, працівникові на ниві української культури, з поклонами віддаю цю книжку – Д.Павличко. 15.5.2000 р. Кошалін».

Згадати б тут ще одну мить, коли тримав у руках книжку «Українська національна ідея. Статті, виступи, інтерв'ю, документи» (К., 2004, 771 с.), капітальну працю Дмитра Павличка, з таким дарчим висловом: «Дорогому Миколі Зимомрі, дослідникові, вченому з чесним і мудрим серцем, віддаю з радістю мій звіт за роки моєї політичної діяльності – Д. Павличко. 30.06.2004. Київ».

Звісно, не оминати сторінку 695, що містить такі рядки: «Своїм другом вважаю професора Романа Скечковського, що живе й працює в Кошаліні. Там – у Балтійській вищій гуманістичній школі навчається багато студентів з України. Там працює мій друг, професор германістики, українець із Закарпаття Микола Зимомря. Там була видана книжка моїх поезій «Наперсток» в оригіналі і в перекладі Богдана Задурі польською мовою...». А на сторінці 678 зазначено: «Особливо я вдячний Богданові Задурі за його переклад моєї книжки «Наперсток», а за її видання в Польщі я вдячний Миколі Зимомрі, який працює викладачем німецької мови у Вищій гуманітарній балтійській школі в Кошаліні. Він, між іншим, переклав «Наперсток» німецькою мовою, видав із своїми перекладами оригінал, польський переклад тих віршів під заголовком «Київ у травні». Отже, за час мого перебування у Польщі я пережив дві дуже особисті радості – дві мої книжки, видані у Кошаліні».

Відтоді минуло багато часу. Що й казати, ми розмовляли на різні теми; кажу розмовляли, хоч це був радше монолог з боку визначної особистості, якою був і є, і буде Дмитро Павличко...

Микола Зимомря
проф. д.філол.н. (м. Дрогобич)

Щедрість випромінювання духовного світла або слово про Степана Хороба

Бувають особистості, які живуть і працюють з гаслом «про боно публіко», себто «для загального добра». Такі особи завжди прагнуть бачити причинний зв'язок між мотивами, сказати б, безпосередньої або опосередкованої націленості. Хто знає, може, це мав на оці Іван Франко, стверджуючи для нього аргументовану істину: «Коли б мені довелось звести поезію Шевченка до однієї формули, то я був би схильний назвати її поезією бажання життя. Вільне